1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (дата звернення: 03.12.2025).
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2018. № 31. Ст. 241. Дата оновлення 24.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення: 19.02.2026).
4. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року. *Відомості Верховної Ради України.*. Документ № 995_010. Дата оновлення 16.09.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 19.02.2026).
5. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2017. № 45. Ст. 403. Дата оновлення 19.10.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text (дата звернення: 19.02.2026).

Андрій КОРЕНЕВ
доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

БЕЗПЕКОВИЙ КОМПОНЕНТ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Конституційне закріплення людини, її життя, здоров'я, честі, гідності та безпеки як найвищої соціальної цінності покладає на державу обов'язок формувати таку систему публічного управління, яка забезпечувала б реальний, а не декларативний захист особи. У сучасних умовах воєнного стану цей обов'язок набуває особливої ваги, оскільки спектр загроз істотно розширюється, а їх інтенсивність і непередбачуваність лише поступово зростають.

Збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила системні зміни безпекового середовища та поставила перед державою і суспільством низку безпрецедентних викликів у політичній, соціальній, економічній, екологічній та гуманітарній сферах. В умовах повномасштабної війни безпека набула статусу ключової базової потреби, без якої неможливі ні стабільне функціонування інститутів держави, ні сталий розвиток особистості та територіальних громад. У демократичній правовій державі визначальним критерієм належного рівня безпеки є гарантування та реальний захист прав і свобод людини і громадянина, а також охорона законних інтересів суспільства й держави відповідно до вимог законодавства.

У сучасних умовах питання підтримання правопорядку та забезпечення безпеки на рівні територіальних громад набули особливої актуальності. Органи місцевого самоврядування разом із державними інституціями вимушені діяти в ситуації постійних загроз, пов'язаних із ракетними та артилерійськими обстрілами, руйнуванням житлових і адміністративних будівель, пошкодженням об'єктів критичної інфраструктури, мінуванням територій, масовими пожежами, загибеллю та пораненням цивільного населення, а також необхідністю евакуації мешканців у безпечніші регіони. Такі обставини істотно підвищують значення регіонального та місцевого вимірів безпекової політики, що потребує адаптації механізмів публічного управління до умов воєнного стану [1].

У таких умовах регіональна безпека постає як комплексна категорія, що потребує системного осмислення та належного нормативного закріплення з урахуванням сучасних викликів і загроз. Дедалі більшого значення набуває модель безпеки громади, заснована на пріоритеті прав і потреб людини, концептуальною основою якої є визнання саме громади не

пасивним об'єктом захисту, а активним суб'єктом формування локальної безпекової політики. Взаємодія органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів та населення створює передумови для підвищення ефективності реагування на виклики та загрози національній безпеці країни і відновлення довіри до інституцій публічної влади.

Наразі основними системними викликами гарантування безпеки на рівні територіальних громад в умовах повномасштабної війни є:

1) відсутність стандартизованої системи оцінки ефективності безпекових ініціатив, вузьке трактування концепції безпеки переважно через фізичний захист населення;

2) відсутність розуміння необхідності комплексного підходу до безпеки, що включає як фізичні, так і соціальні компоненти;

3) відсутність методології оцінки ефективності безпекових заходів, що не дозволяє громадам об'єктивно оцінювати результативність своїх програм;

4) низька адаптивність безпекових територіальних програм до реалій повномасштабного вторгнення (лише чверть громад має оновлені плани евакуації, особливо слабко врегульована координація з військовими адміністраціями, силами територіальної оборони та іншими структурами. Відсутні також ефективні механізми швидкого коригування програм у відповідь на динамічні зміни безпекового середовища);

5) зниження рівня довіри до органів місцевого самоврядування та держави загалом у сфері безпеки, що проявляється в ігноруванні евакуаційних рекомендацій, невиконанні приписів та скептичному ставленні до офіційних повідомлень про загрози;

6) суттєвий дефіцит фахівців у сфері кризового управління, кіберзахисту та стратегічного планування на місцевому рівні;

7) відсутність системи ефективної оцінки безпекових витрат та розвитку механізмів прозорого бюджетування;

8) відсутність інструментів оцінки рівня соціальної згуртованості та його впливу на кризову готовність реагування на надзвичайні ситуації;

9) недостатній рівень комунікації та відсутність системної роботи з вивчення громадської думки, що помітно знижує готовність мешканців дотримуватися встановлених правил та відповідно актуалізує необхідність впровадження освітніх програм у безпековій сфері, розвитку механізмів зворотного зв'язку та посилення комунікативної складової регіональної політики [2].

В умовах воєнного стану така модель дозволяє громадам не лише реагувати на кризові ситуації, а й поступово адаптуватися до тривалих безпекових викликів. Названа модель регіональної безпеки може бути розкрита через низку взаємопов'язаних напрямів, спрямованих на забезпечення:

– пріоритету реальних потреб населення на основі аналізу фактичних ризиків та очікувань мешканців конкретної території, що передбачатиме регулярні консультації з громадськістю, використання соціологічних досліджень тощо;

– підтримки вразливих категорій населення, врахування особливих потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах: внутрішньо переміщених осіб, людей похилого віку, осіб з інвалідністю, постраждалих від насильства, сімей військовослужбовців тощо;

– партнерської моделі взаємодії влади і громади, побудованої на засадах «Community Policing», адже саме прозорість, відкритий діалог, участь громадян у визначенні пріоритетів безпеки та механізмів їх реалізації сприяють формуванню довіри й підвищенню легітимності управлінських рішень;

– системної профілактики правопорушень у громаді, запобігання виникнення ризиків та загроз безпеці, моніторингу соціальних процесів, роботи з причинами злочинності, зниження соціальної напруги, протидія дезінформації та іншим факторам дестабілізації суспільства;

– психосоціальної стійкості населення шляхом надання максимального доступу до психологічної допомоги, підтримки постраждалих від травматичних подій, розвиток програм соціальної адаптації тощо;

– інституційної координації та взаємодії між органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, силами безпеки й оборони країни, соціальних служб та громадських організацій;

– гендерної рівності як складової безпекової політики шляхом формування рівних можливостей участі в ухваленні рішень, запобігання гендерно зумовленому насильству та інтеграції гендерного чинника в регіональні програми розвитку територій тощо.

Воєнний стан трансформує традиційні підходи до регіонального розвитку. Безпека перестає бути окремим сектором державної політики і стає незмінним принципом планування. Регіональні стратегії розвитку повинні враховувати криміногенні ризики, загрози критичній інфраструктурі, транспортну небезпеку, екологічні чинники, інформаційні атаки, а також наслідки внутрішньої міграції та руйнування соціальних зв'язків. Поширеним поясненням низького рівня безпеки традиційно вважається недостатня ефективність правоохоронних органів. Безумовно, проблеми ресурсного забезпечення, координації, професійної підготовки та законодавчих прогалин впливають на стан правопорядку. Однак навіть за умови підвищення ефективності кримінальної юстиції загальний рівень загроз може залишатися стабільно високим, якщо регіональна інфраструктура не відповідає сучасним стандартам безпеки. Неналежне освітлення вулиць, відсутність безбар'єрного середовища, низька якість дорожньої організації руху, слабкий моніторинг публічних просторів – усе це створює передумови для правопорушень та підвищує відчуття небезпеки серед населення.

Таким чином, у цьому контексті особливого значення набуває залучення громадян до формування засад регіональної політики безпеки. Оцінка локальних загроз має здійснюватися не виключно на основі статистичних даних, а шляхом комплексного аналізу, що включає опитування населення, консультації з громадськістю, взаємодію в межах моделі «community policing». Такий підхід посилює громадський контроль, підвищує відповідальність органів влади та сприяє формуванню партнерських відносин між державою і суспільством. Суттєвою перешкодою на шляху до формування безпечного регіонального середовища є відсутність чітко визначених пріоритетів безпекової політики на окремих територіях. Без стратегічного бачення неможливо ефективно розподіляти ресурси, прогнозувати ризики та оцінювати результати управлінських рішень.

_____

1. Територіальні громади під час війни: стійкість та безпека в умовах прямої загрози життю URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/2024-02/zvit_gromadi-pid-chas-viini_1.pdf
2. Трансформація безпекових програм територіальних громад України в умовах повномасштабного вторгнення URL: https://cop.org.ua/ua/dosvid/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/transformats-ya-bezpekovikh-program-teritor-al-nikh-gromad-ukrajini-v-umovakh-povnomasshtabnogo-vtorgnennya

Олена КМЕТЬ
старший викладач кафедри теорії права
та кримінально-процесуальної
діяльності факультету
правоохоронної діяльності,
доктор філософії в галузі права

Віктор МАЗУРЕЦЬ
здобувач вищої освіти факультету
правоохоронної діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасна політика держави як комплексна система управлінських рішень та практичних дій владних органів вимагає ґрунтовного правового регулювання, що забезпечувало б її ефективність та відповідність інтересам громадянського суспільства. В умовах, коли Україна одночасно протистоїть збройній агресії та здійснює інтеграцію в європейський простір, питання правового забезпечення державної політики набуває особливого значення, адже від рівня правових механізмів залежить здатність держави реагувати на виклики сьогодення.

Конституційно-правові основи формування державної політики в Україні